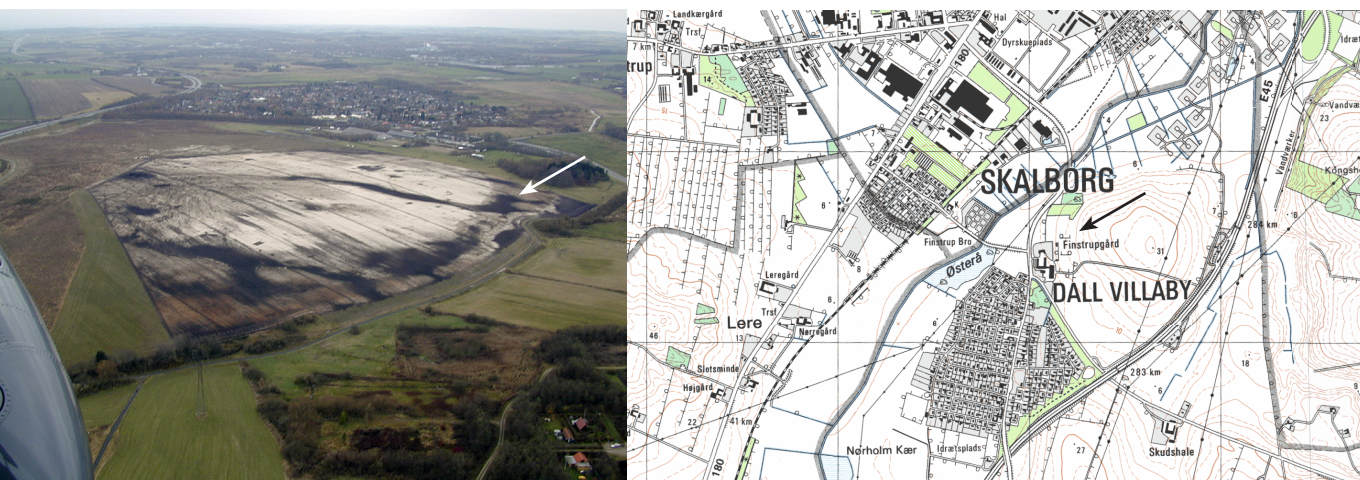

Udgravning ved Finstrupgård

AF AKTIV GRUPPEN, JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB, NORDJYLLAND

Jysk Arkæologisk Selskab, Nordjylland (JAS) har i en lang årrække haft en 'aktiv gruppe' bestående af medlemmer med særlig interesse for arkæologiske udgravninger. I samarbejde med Aalborg Historiske Museum har gruppen tidligere udgravet flere lokaliteter, bl.a. jernalder- og vikingetidslokaliteten Korsbjerghøj ved Nibe og lokaliteten Solbjerg fra førromersk jernalder beliggende nær Bælum.

Ved foden af de store kridtforekomster lige nord for Dall Villaby har Historisk Museum konstateret menneskelige aktiviteter fra mesolitisk tid (Ertebølletid 4750 - 4300 f.Kr. - mellemste periode) flere steder omkring den store 'kridtknold' i området. Aalborg Kommune ønskede at rejse skov på området, som er vandindvindingsområde, og det var derfor af interesse for museet at få undersøgt fundstedet i detaljer, inden skoven voksede op. Aktivgruppen fik til opgave at finde og opsamle stenredskaber og afslag fra perioden samt forsøge at finde spor af en evt. bosættelse.

Museet stillede diverse materialer som skriveplader, skovle og kasser til rådighed, og JAS's campingvogn blev placeret på Finstrupgårds jorder tæt ved udgravningsfeltet. Her blev alt gravegrej opbevaret, og her kunne man spise den medbragte madpakke, drikke kaffe eller søge ly for regnen. Det var også her, at dagens udgravninger ivrigt blev diskuteret samt diverse artikler og fagbøger ofte konsulteret, når en speciel flække eller tværpil var til diskussion. Ligesom det også var her, alle fund blev registreret i den til udgravningen hørende gravebog. Imidlertid måtte vi lide den tort, at gravebogen forsvandt, da vores campingvogn blev udsat for hærværk. Slemme ærgerligt, da de nedskrevne notater og registreringer kun vanskeligt lod sig genskabe,

Pladsens beliggenhed i landskabet.

*Udgravningsfeltet med
sodsværtet jord, flækker og
den formodede amboltsten.*

hvilket gjorde efterbearbejdningen af udgravningen betydelig vanskeligere.

Før udgravningen gik i gang havde museets folk afsat koordinater, hvorfra der blev udmålt 1 m² store gravefelter. Udgravningen, der i øvrigt blev foretaget med håndkraft, forventedes at nå ned i en dybde af 80 til 100 cm. I de øverste 60 til 70 cm jord blev fundene dog ikke indmålt, hverken vertikalt eller horisontalt, da jorden ved

*Udvalgte redskaber fra
pladsen – skiveøkser, tvær-
pile og flækker.*

dybdepløjning var vendt godt og grundigt rundt, og indmåling derfor var nyttesløs. Ingen af de gjorde fund i denne dybde var således in situ. Totalt afdækkedes et felt på 34m².

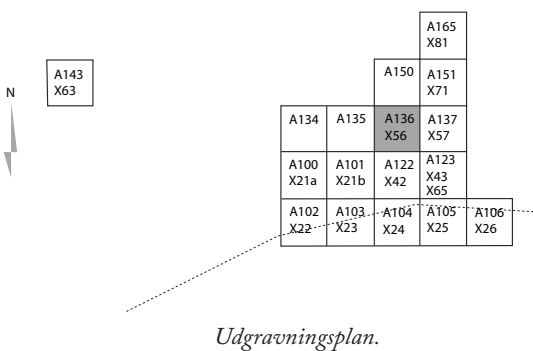
Allerede efter at have aførømmet græstørven dukkede flere stykker af tilhugget flint op. Al jord blev soldet, og her fremkom snart både flinteafslag og tildannede flinteredskaber i form af flækker, tværpile, skrabere og skiveøkser. Det gav os yderligere 'blod på tanden' til at fortsætte det til tider hårde arbejde med skovlene. Det var spændende at skulle typebestemme de enkelte fund, og efterhånden opstod der en vis konkurrence om at finde de flotteste eksemplarer af bl.a. flækker og tværpile. Af redskabsinventar i felterne lavet på henholdsvis de fine flækker og skiveafslag fandtes bl.a.: Tværpile, skrabere, bor, knive, stikler, mikrolitter, skiveøkser samt få kerneøkser lavet på egentlige flintblokke. I naturlig forlængelse heraf var udgravningsfelterne selvklart også spækket med kilovis af flinteafslag samt en hel masse slagsten. Med vanlig sans for at levendegøre vores fund, fik vi hurtigt tolket pladsen til at være flintesmedens arbejdsplads.

Der blev fundet omtrent 500 flækker og 166 tværpile under hele udgravningsforløbet, og mængden af de andre redskabsformer var selvfølgelig også tilsvarende stor. Blot var antallet af registrerede stikler dog meget få, hvilket sandsynligvis kan forklares med, at der på denne plads ikke var behov for denne redskabstype, der bl.a. anvendes til at udskære stykker af ben og tak. Redskaberne på pladsen blev fremstillet til at opfylde det daglige forbrug heraf, og alle brugt til fremskaffelse af føde og bearbejdning af byttet. Den relativt store mængde ubrugte flintredskaber, som fundet indeholder, indikerer imidlertid, at der ikke har været grund til at spare på råmaterialet – flinten, der også er rigeligt tilgængelig i dette område, hvor der blot 20 meter op ad bakken findes store koncentrationer af flint i kridtundergrunden.

Ved at sammenholde fundkoncentrationerne i de enkelte felter i udgravningen kunne det med forsigtighed konstateres, hvor flintesmeden må have haft sin plads. Her fandtes også en flere kilo tung amboltsten, en relativ firkantet sten med en meget plan overflade, der formodentlig har været brugt ved fremstilling af flækker. I dens

Keramik

umiddelbare nærhed var der da også stor koncentration af henholdsvis færdige flækker og afslag. Flere steder fandtes spor efter ildsteder med mange sodsværtede sten, ligesom fund af ildskørnet flint vidnede om bålaktiviteter på pladsen. Noget spor efter datidens huse eller hytter kunne imidlertid ikke efterspores, men at der har været tilberedt mad ved bålene, synes fundet af forskellige keramikfragmenter af varierende tykkelse og magring at tyde på. Et enkelt keramikstykke havde hul igennem, nogle med finger- og negleaftryk, enkelte med fastbrændt madskorpe. Enkelte skår blev fundet tæt på hinanden og passede sammen. De har for 6000 år siden udgjort en del af periodens typiske lerkar, der med deres spidse bund blev sat direkte ned i gløderne, hvor maden jf. den fastbrændte madskorpe af og til brændte på.

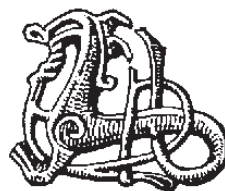
Af organisk materiale var der kun beskedne spor, og de få fund af dyreknoget og tænder stammer desværre ikke fra de nederste og urørte kulturlag, men derimod fra den dybdepløjede jord, hvorfor man ikke kan være sikre på, at de stammer fra stenalderfolkens byttedyr. Knoget og tænder blev af to dyrlæger bestemt til at stamme fra svin, kvæg og fugl - om det er fra vildsvin og urokse eller tamsvin og malkeko, må yderligere analyser afsløre. I den kalkholdige jord var andre af stenalderfolkets fødeemner imidlertid bevaret i store mængder. Det drejede sig om skallerne fra snegle, hjertemuslinger og østers, som har været nemme at indsamle i den saltvandsholdige fjordarm, som Østerådalens udgjorde på denne tid. 50 til 60 meter fra pladsen udspringer en kilde ved foden af kridtkoncentrationen, så der har været let adgang til ferskvand i nærheden, og yderligere 80 til 90 meter længere mod nordøst har stenalderhavet udgjort et ideelt fiskevand for stenalderfolket, der her har haft adgang til store muslingebanker.

Flere af aktivgruppens medlemmer er på den 'gode' side af 60, hvorfor det har været muligt for dem at grave på hverdage, og når vejret var godt. Som hobbyarkæolog og pensionist er det et privilegium at kunne fravælge regnvejrsdage at arbejde på! Men hvad er det så lige, der er spændende ved at ligge med enden i vejret og næsen i jorden? For deltagerne i aktivgruppen er det nok fascinationen ved at

være den første til at afdække et fortidslevn – det være sig et stykke keramik, en pilespids eller en økse – siden det blev tabt, forladt eller glemt på netop denne plads, og at gøre sig tanker om, hvordan stenalderfolkene levede og gjorde de redskaber de selv frembragte. På Historiens Dag i maj 2005 etablerede vi 'åbent hus' ved udgravningen, med bl.a. fremvisning af en del af fundene. Vi håbede dermed at vække og udbrede interessen for arkæologien, og der kom faktisk rigtig mange besøgende. Alle interesserede fik en god beskrivelse af baggrunden for udgravningen og en kyndig indførelse i, hvordan der blev udgravet. Ved flere senere lejligheder fik vi spontane besøg af folk, som passerede forbi på stien nedenfor, og som gerne ville høre nyt om projektet. Udgravningerne har strakt sig over flere år jævnfør ovennævnte 'pensionistprivilegium'. Der er tilbragt mange pragtfulde dage på udgravningsstedet, både forår, sommer og efterår, og hver gang har det været en oplevelse for os. Tilsvarende har vi i

En god dag på feltet.

vinterperioden i JAS's lånte lokale i Jens Bangs Stenhus efter bedste evne registreret og optalt de mange kilo flinteredskaber og afslag. Udgravningen er nu for længst dækket til, og i foråret 2009 var de mange kasser fyldt med flint omsider klar til at blive overdraget til Aalborg Historiske Museum med håb om, at de mange fund en dag igen vil blive taget frem og indgå i den videre udforskning af egnens stenalder. Vi har i samværet om de arkæologiske udgravninger og bearbejdningen af materialet herfra udvekslet tanker, idéer og teorier samt nydt de mange dejlige timer i naturen og i hinandens selskab. Vi håber med denne artikel at anspore flere til at deltage aktivt i Jysk Arkæologisk Selskab. Se mere på JAS hjemmeside www.jysk-arkaeologi.dk